

تبیین نقاط قوت قانون جدید عفاف و حجاب در گفت‌وگوی «جوان» با مریم ناصر خاکی، پژوهشگر حوزه زن و خانواده

قانون جدید حجاب ضمانت اجرایی دارد

در قوانین دیگر، مصداق قربانیان معمولاً دختران نوجوان و افراد در خیابان هستند که دچار غفلت شده‌اند اما در این قانون مروجان فرهنگ بدحجابی و بدپوششی هم دیده شده‌اند

حجاب واجب شرعی، قانونی و حتی مهم‌تر از آن به تعبیر مقام معظم رهبری واجب سیاسی است. وقتی می‌توانیم درک بهتری از واجب سیاسی بودن مسئله حجاب داشته باشیم که در باییم در طول سال‌های پس از انقلاب و حتی در طول تاریخ کشور ما مسئله حجاب یکی از پریسامدترین موضوعاتی است که همواره با آن مواجه بوده‌ایم و حرکت‌ها و چالش‌های متعددی پیرامون آن شکل گرفته، این در حالی است که حجاب نمادی از اسلام و زن مسلمان است. بر این اساس کافی است شما یک بانوی محجبه را در سطح جامعه مشاهده کنید تا در بایید جهان‌بینی و مذهب او چیست و چگونه فکر می‌کند، بنابراین مسئله حجاب فراتر از یک انتخاب شخصی و فردی است چرا که می‌تواند به نوعی پرچم تبلیغ و ترویج دینداری هم به شمار رود و نوع تفکر اندیشه‌ها و دینداری افراد را هم به مخاطب انتقال دهد، به همین خاطر است که در جوامع غربی مخالفت‌های شدیدی با مسئله حجاب وجود دارد و زنان محجبه برای حضور اجتماعی در ادارات، مدارس و دانشگاه‌ها با چالش مواجه هستند و اجازه ندارند بر اساس باورهای‌شان لباس بپوشند چرا که قانون اغلب کشورهای غربی چنین اجازه‌ای را به آنها نمی‌دهد، اما در ایران به واسطه حضور بیش از ۴۰درصد مسلمان و واجب شرعی بودن مسئله حجاب، این واجب شرعی

لباس قانون هم به تن کرده است. از سوی دیگر اهمیت و جایگاه حجاب و نقش آن در موضوعات فراتر از موضوعات دینی، موجب شده است حجاب را علاوه بر واجب شرعی واجب سیاسی هم بدانیم. همچنانکه بعد از انقلاب هم با نگاهی به آثار و تبعات بدپوششی و بی‌حجابی بر جامعه و خانواده مسئله حجاب مطالعه مردمی بود و اساساً یکی از انگیزه‌های برپایی انقلاب اسلامی و قیام علیه رژیم ستمشاهی به شمار می‌رود. بر همین اساس پس از پیروزی انقلاب در پی این مطالعه مردمی حجاب در جمهوری اسلامی ایران به قانون تبدیل شد؛ قانونی که با مصوبات ۴۷ و ۸۲۰ شورای عالی فرهنگ‌ی چکن‌خوری‌های بسیار و چند رفت و بازگشت به شورای نگهبان حال مورد تأیید قرار گرفته و منتظر ابلاغ دولت است. برای تبیین بهتر و پاسخ به سؤالات این حوزه سراغ خانم مریم ناصر خاکی، پژوهشگر حوزه عفاف و حجاب رفتیم و دربار چرایی تدوین قانون جدی در حوزه حجاب، ضمانت اجرایی و چرایی محوریت جریمه‌های اقتصادی در این قانون با وی به گفت‌وگو پرداختیم.

بگیرد. پاسخ شما به این انتقاد چیست؟
قن‌قدر این مؤلفه‌های اقتصادی و در نظر گرفتن جرائم نقدی را بازدارنده می‌دانید؟
سؤال من از افرادی که مؤلفه اقتصادی را در این قانون پررنگ می‌بینند، این است که آنها چه پیشنهادی دارند؟ در تمام دنیا جرائم، یا از طریق جرایم اقتصادی رسیدگی می‌شود یا روش تنبیهی حبس یا محدودیت و محرومیت است. آیا چیز دیگری هم وجود دارد؟ حبس محرومیت و محدودیت که فشار روانی بیشتری دارد. برای اینکه قوانین کار را ساده‌تر کنند، در اولین مرحله با پیامک تذکر داده می‌شود و بعد هم جریمه نقدی اعمال می‌شود که طبیعتاً بازدارندگی دارد. همانگونه که جرایم راهنمایی و رانندگی بازدارندگی دارد و به نظر من چیزی بهتر از این وجود ندارد، ضمن اینکه اینجا هم حالت بازدارندگی دارد، هم کرامت انسانی دیده شده است چرا که پیامک به گونه‌ای است که عنوان می‌شود جریمه به شما تلقی می‌گیرد اما اگر باز دوباره با این پوشش دیده شوید، جریمه از حساب شما کسر می‌شود. مسئله دیگر که باید حتماً به آن پرداخته شود، این است که اساساً کار کرد قانون فرهنگ‌سازی نیست. کار کرد قانون جلوگیری از ناهنجاری در جامعه است که اگر این اتفاق بیفتد و قوانین به خوبی رعایت شود

چپست یا چگونه باید مطالبه شود!اما در حال حاضر چون یک قانون مشخص ومنون در دسترس عموم قرار می‌گیرد، ترک فعل، ضمانت اجرایی، مجرم و رسیدگی کننده در آن مشخص است، بنابراین مردم می‌دانند دقیقاً باید سراغ چه چیزی بروند، در حالی که تاکنون چنین قانونی نداشته‌ایم. مزیت دیگر این قانون آن است که افراد بداف‌رین و مروج فرهنگی بد پوششی در این قانون دیده شده‌اند. در قوانین دیگر، مصداق قربانیان معمولاً دختران نوجوان و افراد در خیابان هستند که دچار غفلت شده‌اند، اما افراد اصلی دیده نمی‌شدند. در این قانون مروجان فرهنگ بدحجابی و بدپوششی که می‌توانند سلبی‌ری یا افراد دیگری باشند، دیده شده‌اند. علاوه بر این ۲۵تهاد، دستگاه و اشخاص حقیقی دیده شده‌اند که باید چه کارهایی از لحاظ فرهنگی انجام دهند و اگر مسئولیت‌شان را انجام ندهند، چه مجازات‌هایی خواهند داشت.

لا یحه جدید عفاف و حجاب لا یحه‌ای فرهنگی –اقتصادی معرفی می‌شود. برخی نسبت به در نظر گرفتن جریمه‌های نقدی برای بدحجابی در این قانون انتقاد دارند و معتقدند این مسئله نه فقط موجب فرهنگ سازی نمی‌شود بلکه باعث می‌شود تقابل شکل

خانم ناصر خاکی، بر برخی معتقدند در حوزه عفاف و حجاب به اندازه کافی قانون چه به لحاظ سلبی و چه به لحاظ ایجابی داریم، از نگاه شما و بزرگی خاص لا یحه جدید چیست که در قوانین قبلی نداشته‌یم؟

ما یک مصوبه عفاف و حجاب شورای عالی انقلاب فرهنگی داشتیم، مصوبات ۴۷ و ۸۲۰ که ایجابی محور بود، قانون بسیار خوبی هم بود، اما مسئله این بود که ضمانت اجرایی قوی نداشت و ما در این سال‌ها شاهد بودیم به رغم اینکه قانون ابلاغ و حتی گزارش‌هایی هم داده می‌شد اما ضمانت اجرایی نداشت و نکته دوم اینکه برای ترک فعل مسئولان مجازاتی در نظر گرفته نشده بود، به این معنا که اگر سازمان و نهادهی که مسئولیتی دارد، وظایفش را در این حوزه انجام نداد، چه مجازاتی دارد. قوانین مجلس وجود داشت، قانون مجازات اسلامی هم بسیار کلی بود. در نهایت به این نلمه‌های اجرایی ضوابط پوشش ادارات و دانشگاه‌ها و جرم‌نگاری بدحجابی در دانشگاه‌ها و خیابان می‌رسیدیم اما آن هم واضح و شفاف نبود و مردم اعتراض می‌کردند که در درمانگاه، بیمارستان، مدرسه و مراکز آموزشی مواردی بوده که پوشش نامناسب بوده است و می‌خواستند مطالبه کنند اما چیزی دست‌شان نبوده است، اینکه جرم‌ش

نکته

«مرد خانه» تعیین‌کننده محل سکونت خانواده

تنها در صورتی زن می‌تواند محل سکونت خانواده را تعیین کند که در شروط ضمن عقد قید شده باشد

حرج از سکونت در محل اقامت همسر امتناع کند. ۲- در برخی از شرایط، زن می‌تواند قبل از ایفای کامل وظایف زن‌اشویی، از حق حبس در عقد نکاح استفاده و از سکونت در منزل شوهر امتناع کند. ۳- در شرایطی نیز زن حق تعیین محل زندگی را ضمن عقد ازدواج شرط کرده است که در این صورت، می‌تواند در محلی غیر از اقامتگاه مرد سکونت داشته باشد که این موضوع تحت عنوان شرط محل سکونت از سوی زوج

از همسر، اصولاً زن در همان منزلی که شوهر برای محل سکونت مشترک فراهم و در آنجا زندگی می‌کند، زن نیز باید در همان محل با مرد ادامه زندگی بدهد تا قادر به ایفای وظایف زن‌اشویی خود بر اساس قانون باشد، بنابراین بر اساس قانون مدنی اقامتگاه زن شوهر‌دار یا محل سکونت وی همان اقامتگاه شوهر است.

استثنائات محل سکونت زن
همانکه در قسمت قبل اشاره شد، اصولاً زن موظف است در همان محلی که شوهرش سکونت دارد، زندگی کند و نمی‌تواند بدون دلیل موجهی زندگی خانوادگی را ترک کند چرا که در این صورت عدم تمکین محقق شده است و هرگاه این عدم تمکین زن به اثبات برسد، حق نفقه زن از بین خواهد رفت، با این‌حال در برخی موارد زن می‌تواند در محلی به غیر از محل سکونتی که شوهر تدارک دیده است زندگی کند که با عنایت به قانون مدنی، استثنائات محل سکونت زوج در محلی غیر از اقامتگاه شوهر عبارت‌اند از:

۱- در مواردی که زن با سکونت در منزل شوهر دچار خوف جسمی، روحی و حیثیتی می‌شود می‌تواند به دلیل عسر و

برای اینفلونسنسرها و سلبریتی‌هایی که کشف حجاب می‌کنند، دارد. از نگاه شما با عنایت به اثرپذیری اجتماعی از این گروه‌ها کنترل آنها چقدر می‌تواند در بهبود فضای اجتماعی تأثیرگذار باشد؟

قوانین سختگیرانه برای اینفلونسنسرها و سلبریتی‌ها قطعاً خیلی تأثیرگذار است. خیلی از افرادی که ممکن است دنبال کننده آنها باشند، وقتی قانون و عدم مواجهه قانونی با تخلفات این افراد را می‌بینند، می‌گویند اگر این کار بدست چرا جلوی اینهارا نمی‌گیرید و اگر جلوی اینهارا نمی‌گیرید چرا جلوی ما را می‌گیرید وقتی قانون برای همه یکسان باشد و اتفاقاً برای افرادی که یک جورهایی مروج و الگوی این فرهنگ بدپوششی هستند، قوانین سختگیرانه‌تری نسبت به عموم جامعه اعمال می‌شود، این می‌تواند مردم را امیدوار کند. در واقع بر خورد با دانه درشت‌ها امید ایجاد می‌کند که قوانین با عدالت اجتماعی بالایی برقرار می‌شود و الگوپذیری از کسه از این افراد وجود دارد هم کاهش می‌یابد و اتفاق‌های خوبی می‌افتد.

هر چند در طول صحبت‌ها به نقاط قوت قانون اشاره داشتید اما به طور خاص مهم‌ترین نقطه قوت قانون جدید را چه می‌دانید؟

مهم‌ترین نقطه قوت این قانون آن است که ضمانت اجرایی دارد و قانونی است که در آن دانش درشت‌ها و فسادا فرین دیده شده‌اند. همچنین در این قانون آقایان دیده شده‌اند و کرامت انسانی دیده شده و به جای مواجهه تن به تن از طریق ابزار الکترونیک و دوربین کار انجام می‌دهد.

که باید در این حوزه انجام شود، دیده شده و رعایت قوانین به صورت دقیق برای کارمندان این ۵تهاد و دستگاه در نظر گرفته شده است. سازمان تبلیغات، صداوسیما، آموزش و پرورش، وزارت بهداشت، حوزه علمیه و وزارت فرهنگ، همه اینها به صورت دقیق وظایف‌شان گفته شده و قوانین، الزامات آنها و ترک فعل‌شان هم مشخص است که چه قوانین و مجازاتی خواهد داشت. این قانون به این صورت مرجعیت پیدا می‌کند و در دسترس عموم قرار می‌گیرد، ضمن اینکه مصوبه مجلس است و همین باعث می‌شود ضمانت اجرایی‌اش بالا برود. یکی از چالش‌هایی که در حوزه عفاف و حجاب وجود دارد، همین حرکت‌های سازماندهی شده است که در این قانون تدبیر خوبی برای آن در نظر گرفته شده است، که به تناسب تمام موارد کامل جرم‌نگاری شده است. برهنگی، کشف حجاب، بدپوششی یا بی‌عفتی چه در انتظار عمومی و معابر چه در فضای مجازی کاملاً برایش قانون مشخص و تدبیر شده است. در این مسائل که حرکت‌های سازماندهی شده دارند، همان ابتدا توقیف اولیه از سوی فراج‌صورت خواهد گرفت و بعد از آن هم مراحل بعدی که تدبیر شده است، طبق قانون انجام خواهد گرفت.

مصوبات ۴۷ و ۸۲۰ شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص رویکرد ایجابی برای مسئله حجاب با وجود در نظر گرفتن تکالیف برای دستگاه به درستی اجرایی نشده است و شاید یکی از ریشه‌های چالش حجاب در کشور به اجرایی‌نشدن همین قوانین بازمی‌گردد. آیا لا یحه کنونی هم به جنبه ایجابی حجاب نگاه داشته است و دوم اینکه ضمانت اجرایی آن چیست؟

مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی قوانین خوبی بود اما در این قانون هم جنبه ایجابی به شکل پررنگ دیده شده و فقط به مسائل سلبی نپرداخته، ولی ضمانت اجرایی قوی دارد و ترک فعل مسئولان با جزئیات در آن جرم‌نگاری و مشخص شده است. در واقع قانون جدید از همه ظرفیت‌ها، امکانات، منابع، تشکلهای غیردولتی و همه استفاده می‌کند تا این قانون اجرایی شود و همه پای کار آمده‌اند تا ضمانت اجرایی بالایی داشته باشد.

محل سکونت را شرط کرده باشد، می‌تواند در جایی غیر از

محل اقامت شوهر نیز زندگی کند. حالات مختلف شرط محل سکونت زن در عقد ازدواج که به نوعی شرط فعل در عقد نکاح است، عبارت‌اند از:

الف) زن شرط می‌کند پس از ازدواج در محل یا شهر یا منزل خاصی زندگی کند.

ب) زن شرط می‌کند مرد وی را از منزل، محل یا شهر خاصی خارج نکند و به جای دیگر نرود. ج) زن شرط می‌کند در همه حال حق تعیین محل سکونت را پس از ازدواج داشته باشد که در این شرایط، مرد باید با توجه به شرط زن، محل زندگی مشترک را انتخاب کند و اگر زن رضای به زندگی با مرد در محل مشخصی نشد، نمی‌تواند دعوی الزام به تمکین زن اقامه کند چرا که بر اساس شرط ضمن عقد، تعیین محل سکونت به عهده زن گذاشته شده است، اما مرد برخی موارد ممکن است مرد از شرط مذکور تخلف کند و در عمل زن را با مضیقه مواجه سازد که در این حالت، هر چند نمی‌توان حق فسخ عقد نکاح را برای زن قائل شد، اما جبران خسارت زن از بابت تخلف از شرط ضروری است.

شناخته می‌شود.

■ شرط محل سکونت زن در عقد ازدواج

بر اساس ماده ۱۱۴ قانون مدنی «زن باید در منزلی که شوهر تعیین می‌کند سکنی کند، مگر آنکه اختیار تعیین منزل به زن داده شده باشد». همانگونه که از این ماده استنباط می‌شود، اصولاً زن پس از ازدواج در جایی که شوهر انتخاب و سکونت می‌کند باید با او زندگی کند اما در صورتی که زن به صورت شرط ضمن عقد نکاح، تعیین

۱۲ ویت‌رین

«عائده»

روایتی از مادر یک شهید لبنانی

کتاب «عائده» کاری از انتشارات سورمه مهر که به همت دفتر هنر و ادبیات بیداری حوزه هنری انقلاب اسلامی به چاپ رسیده، روایتگر زندگی عائده سرور مادر شهید علی عباس اسماعیل از اعضای حزب‌الله لبنان است که زندگی این مادر را از کودکی تا شهادت فرزند ۱۷ساله‌اش برای مخاطب روایت می‌کند. عائده از اهالی لبنان، از کودکی علاقه زیادی به حجاب و انجام فعالیت‌های دینی داشت. او با وجود مخالفت‌های شدید مادرش چادر سر می‌کند و با داشتن زمینه‌های مذهبی به حزب‌الله می‌پیوندد. عائده با یکی از اعضای حزب‌الله ازدواج می‌کند. او صاحب سه فرزند می‌شود که یکی از آنها در ۱۷سالگی به شهود و کراماتی عجیب دست پیدا می‌کند و به شهادت می‌رسد. یکی از کرامات شهید علی اسماعیل که محبوبه‌سادات رضوی‌نیا نویسنده این کتاب در مقدمه به آن اشاره کرده رایحه خوشی است که بعد از تیر خوردن علی در قله شمالی از خون او اطراف را پر می‌کند.

روایتگری از تاریخ شفاهی سهل و ممتنع است، چون هم کاری بسیار آسان است و هم کاری تخصصی است، اما امروز برای ثبت و ضبط خاطرات روایی باید تعهد و تخصص لازم را داشت و پویندگان این مسیر باید صبوری و حلم و علم لازم را داشته باشند.

رضوی‌نیا می‌گوید: «کتاب مسیر پرفراز و نشیبی را پشت‌سر گذاشت. زمانی که پیشنهاد نگارش کتاب به من رسید، مهم‌ترین چالش من در اولین برخورد با این موضوع این بود که یک شهید ۱۷ساله چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد که بتوانم درباره زندگی‌اش یک کتاب بنویسم. وقتی به لبنان سفر و با مادر شهید صحبت کردم، این‌س چالش تبدیل به یک آشنایی جامع شد و متوجه شدم عفت‌های که شهید علی اسماعیل دارد به خاطر مادر اوست. خاص بودن و کراماتی که علی در سن ۱۷سالگی به آن رسیده بود در واقع راه هزار ساله‌ای بود که او یک شبه طی کرده».

نویسنده کتاب «عائده» می‌افزاید: «عائده بارها گفته است زندگی من با جنگ‌های داخلی همراه بوده، من دوست داشتم با کسی ازدواج کنم که عضو حزب‌الله باشد و بدون شک فرزندام را برای شهید شدن تربیت می‌کنم. به نظر من عائده یک سبک زندگی است؛ سبک زندگی نماینده حزب‌الله. کسی که از کودکی مسیر خانواده‌اش را نمی‌پسندد و راهش را تغییر می‌دهد».

او با تأکید بر این موضوع که سعی کردم در کتاب به خاک و زمین و وطن بپردازم، اضافه می‌کند: عائده نماینده ماد وطن است. عائده لبنان است که سرگذشت لبنان را در سرگذشت او می‌بینیم، راوی در جایی از کتاب می‌گوید: من عاشق چیزهایی هستم که به زمین تعلق دارد. این جمله ممکن است به ظاهر ساده باشد، اما پشت آن معنای عمیقی وجود دارد. این‌س زمین به معنای وطن و خاک است. این. تعبیر برای مجاهدانی که در راه نجات سرزمین‌شان می‌جنگند، ملموس‌تر است.

محمد قاسمی، پسر، منتقد و مدرس ادبیات شفاهی

هم درباره این کتاب می‌گوید: «ارای حافظه خوبی

دارد و کار نوعی زیست‌نامه عائده است که تا تولد و شهادت فرزندش پیش می‌رود. همین سیر زندگی، به ظاهر ساده باشد، اما پشت آن معنای عمیقی وجود دارد. این‌س زمین به معنای وطن و خاک است. این. تعبیر برای مجاهدانی که در راه نجات سرزمین‌شان می‌جنگند، ملموس‌تر است.

محمد قاسمی، پسر، منتقد و مدرس ادبیات شفاهی هم درباره این کتاب می‌گوید: «ارای حافظه خوبی دارد و کار نوعی زیست‌نامه عائده است که تا تولد و شهادت فرزندش پیش می‌رود. همین سیر زندگی، به ظاهر ساده باشد، اما پشت آن معنای عمیقی وجود دارد. این‌س زمین به معنای وطن و خاک است. این. تعبیر برای مجاهدانی که در راه نجات سرزمین‌شان می‌جنگند، ملموس‌تر است.

اسم مادرم را هم زیرش بنویس... این خالکوبی تازه تمام شده ولی خوب از آب درآمده. از دیدن عکس گریهام گرفته بود، گفتم مامان علی، توداری هم‌اش گریه مرا درمی‌آوری، گفت: وقتی شهید بشوم، تو قبرم تو تنها کسی هستی که با من و نزدیک قلم هستی، برای همین روی کتفم اسمت را نوشتم. تو اصلاً از تل من بیرون نمی‌روی که نمی‌روی، حتی اگر شهید بشوم.